

Richtlijnen voor de regeling van de positie van studenten geneeskunde in de klinische praktijk

INHOUDSOPGAVE

Ten geleide

1. Inhoud van de facultaire regeling van de positie van studenten geneeskunde in de klinische praktijk
2. Artikelen met een wettelijke status
3. Artikelen met een niet-wettelijke maar wel landelijke status
4. Tekstvoorstellen voor artikelen met een facultaire status
5. Verklarende woordenlijst

Utrecht, maart 2009

Nederlandse Federatie van Universitair medische centra (NFU)
Postbus 9696
3506 GR Utrecht
T: 030-2979880
E: nfu@nfu.nl

Ten geleide

In het voorjaar van 2000 stelde het toenmalige Decanenoverleg Medische Wetenschappen (DMW) de 'Landelijke richtlijnen voor de regeling van de positie van coassistenten' vast. Ruim acht jaar geleden dus inmiddels, en sinds 2000 is het merendeel van de acht medische curricula in Nederland blootgesteld aan grote inhoudelijke en organisatorische aanpassingen. Dat bij elkaar maakt dat het tijd is om de richtlijnen weer eens onder de loep te nemen. Bij een verkennende bespreking door de opleidingsdirecteuren geneeskunde (verenigd in de Onderwijs Commissie Geneeskunde OCG) in het voorjaar 2007 was er overeenstemming dat getracht zou gaan worden de regeling sterk te vereenvoudigen en veel bepalingen waar de richtlijnen nu om vragen te laten aan de daarvoor al bestaande wettelijke kaders van de WHW, de wet BIG, het Arbeidstijdenbesluit, e.d.

Met deze richtlijnen wordt beoogd in aanvulling op bestaande wetten en regels een aantal bijzondere elementen van het studeren in de klinische praktijk zeker te stellen. .

Het gaat om de borging van de positie van niet alleen coassistenten, maar van alle studenten geneeskunde die op enig moment in de klinische omgeving actief zijn.

De richtlijnen hebben de instemming van de bestuurscommissie Onderwijs & Onderzoek (O&O) en het bestuur van de NFU.

De volgende wetten zijn op studenten in de klinische praktijk van toepassing en staan boven deze richtlijnen:

WHW	Wet van 8 oktober 1992, houdende bepalingen met betrekking tot het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
Arbeidstijdenbesluit	Besluit van 4 december 1995, houdende nadere regels inzake de arbeids- en rusttijden
Wet BIG	Wet van 11 november 1993, houdende regelen inzake beroepen op het gebied van de individuele gezondheidszorg
WGBO	Wet van 17 november 1994 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de opneming van bepalingen omtrent de overeenkomst tot het verrichten van handelingen op het gebied van de geneeskunst

Voor wetteksten: zie www.wetten.nl

1. INHOUD VAN DE FACULTAIRE REGELING POSITIE STUDENTEN GENEESKUNDE IN DE KLINISCHE PRAKTIJK

Toelichting. Het doel van deze richtlijnen is het vinden van een balans tussen uniformiteit betreffende de regeling van de positie van studenten in de klinische praktijk en de vrijheid per faculteit om aangelegenheden in dit verband naar eigen inzicht en afgestemd op de lokale situatie te regelen.

1.1 Inhoud van een op te stellen regeling per faculteit

Elke faculteit heeft een 'Regeling betreffende de positie van coassistenten' waarvan in ieder geval de volgende bepalingen deel uitmaken:

- 1.1.1 bepalingen betreffende het doel van het onderwijs in de klinische praktijk;
- 1.1.2 bepalingen betreffende verantwoordelijkheden van de student;
- 1.1.3 bepalingen betreffende verantwoordelijkheden van de faculteit;
- 1.1.4 bepalingen betreffende de regeling van aspecten verband houdende met de tewerkstelling van coassistenten in de gezondheidszorginstelling;
- 1.1.5 bepalingen betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid en verzekeringen;
- 1.1.6 bepalingen betreffende werktijden van de student/coassistent;
- 1.1.7 bepalingen betreffende de regeling van geschillen.

2. TEKST VAN ARTIKELEN MET EEN WETTELIJKE STATUS

2.1 Verantwoordelijkheden (cf WHW en Wet BIG)

- 2.1.1 Gedurende zijn gehele studie behoudt de student de status van student aan de universiteit waarvan de faculteit deel uitmaakt.
- 2.1.2 De verantwoordelijkheid voor het onderwijsprogramma dat aan klinisch onderwijs ten grondslag ligt, berust bij de faculteit.
- 2.1.3. De verantwoordelijkheid voor de professionele organisatie waarbinnen de coassistentenschappen worden gevolgd, berust bij de gezondheidszorginstelling.
- 2.1.4 Onverminderd de mogelijkheid van inschakeling van derden bij de begeleiding van studenten heeft de examinerator/onderwijscoördinator de eindverantwoordelijkheid voor het medisch handelen van de studenten in het kader van de patiëntenzorg.

2.2 Uitvoering van taken door studenten geneeskunde in het kader van de patiëntenzorg

Het verrichten van voorbehouden handelingen (cf Wet BIG)

Toelichting. Op grond van de regels voor de medische beroepsuitoefening, zoals neergelegd in de Wet BIG, is het verrichten van voorbehouden handelingen voorbehouden aan artsen (en in enkele gevallen ook aan verloskundigen en tandartsen, die hier buiten beschouwing blijven). Anderen - ook studenten - kunnen bevoegd worden om dergelijke handelingen te verrichten. Daartoe moet aan de voorschriften en voorwaarden als geformuleerd in de artikelen 35 tot en met 39 van de Wet BIG zijn voldaan. De voorbehouden handelingen zijn: heelkundige handelingen waarbij de samenhang van de lichaamsweefsels wordt verstoord en deze zich niet direct herstelt, verloskundige handelingen, endoscopieën, catheterisaties, injecties, puncties, onder narcose brengen, gebruik maken van radioactieve stoffen of toestellen die ioniserende stralen uitzenden, electieve cardioversie, defibrilleren, electroconvulsieve therapie, steenvergruizing en in vitro fertilisatie. Ziekenhuizen hebben vaak regelingen inzake de wijze waarop met de voorbehouden handelingen wordt omgegaan. In voorkomende gevallen dient de wijze waarop ten aanzien van studenten met voorbehouden handelingen wordt omgegaan in deze regeling te worden opgenomen.

- 2.2.1 Om een voorbehouden handeling te mogen uitvoeren dient een student:
 - a. daartoe een opdracht te hebben van een arts;
 - b. indien de arts daarbij aanwijzingen heeft gegeven deze aanwijzingen op te volgen;
 - c. zichzelf ervan vergewist te hebben dat hij beschikt over de bekwaamheid vereist voor het behoorlijk uitvoeren van de opdracht.
- 2.2.2 De opdrachtgevende arts dient:

- a. in gevallen waarin zulks redelijkerwijs nodig is aanwijzingen te geven omtrent het verrichten van de handeling en zich ervan te vergewissen dat toezicht door de opdrachtgever op het verrichten van de handeling en de mogelijkheid tot tussenkomst voldoende verzekerd zijn;
- b. redelijkerwijs te mogen aannemen dat de student aan wie hij de opdracht geeft beschikt over de bekwaamheid die vereist is voor het behoorlijk verrichten van de handeling.

2.2.3 De gezondheidszorginstelling zorgt er voor dat patiënten worden geïnformeerd over de aanwezigheid van studenten en van het feit dat studenten in het kader van zorg onder toezicht handelingen kunnen verrichten.

2.2.4 Aan de patiënt moet toestemming worden gevraagd voor het verrichten van handelingen door de student, in sommige gevallen expliciet, in andere gevallen impliciet.

Herkenbaarheid tijdens klinische werkzaamheden

2.2.5 Tijdens het uitvoeren van klinische werkzaamheden dient de coassistent altijd als zodanig herkenbaar te zijn door het dragen van een badge met naam en functie

Geheimhouding (cf o.a. WGBO)

2.2.6 De wettelijke en andere regels betreffende het beroepsgeheim van artsen en betreffende de bescherming van privacy zijn voor de student van overeenkomstige toepassing.

Melding van incidenten

2.2.7 De student meldt incidenten overeenkomstig de daartoe in de gezondheidszorginstelling geldende regeling. Hij geeft van de melding kennis aan de examinator/onderwijscoördinator. Deze draagt eventueel zorg voor de noodzakelijke begeleiding van de coassistent.

2.3 Aanwezigheid van de student op de afdeling (cf Arbeidstijdenbesluit)

Toelichting: In het Arbeidstijdenbesluit staan de regels omtrent aanwezigheidsdiensten op de afdeling. Voor studenten in de klinische praktijk gelden andere regels en verwachtingen dan tijdens niet-klinisch onderwijs.

2.3.1 Er mag van worden uitgegaan dat aanwezigheidsdiensten (waarbij inbegrepen zijn pauzes en slaaperiodes) slechts bij uitzondering langer zijn dan 14 uur.

2.3.2 De genoemde maximale aanwezigheid op de afdeling is 46 uur per week en is groter dan de normstudielast van 40 uur waar de WHW van uitgaat. Dit surplus wordt verantwoord en noodzakelijk geacht in het kader van de medische opleiding.

3. ARTIKELEN MET EEN NIET-WETTELIJKE MAAR WEL LANDELIJKE STATUS

3.1 Doel van coassistenten

3.1.1 Doel van onderwijs in de klinische praktijk is in algemene zin de student gelegenheid te bieden praktisch medisch onderwijs te volgen, direct gerelateerd aan de patiëntenzorg of aan een andere vorm van medische dienstverlening zoals die in de desbetreffende gezondheidszorginstelling wordt gegeven, teneinde de student zodanige kennis en vaardigheden bij te brengen dat hij in staat is aan de eindtermen van de artsopleiding te voldoen.

3.2 Gewetensbezwaren

3.2.1 De student kan niet worden verplicht om in het kader van de patiëntenzorg een handeling te verrichten dan wel daaraan medewerking te verlenen indien en voor zover dat strijdig is met zijn geweten.

3.2.2 De student draagt er zorg voor dat het beroep op gewetensbezwaren tijdig wordt medegedeeld aan de voor de desbetreffende behandeling verantwoordelijke arts, opdat de maatregelen kunnen worden genomen die nodig zijn voor het verlenen van verantwoorde zorg aan de desbetreffende patiënt of patiënten.

3.2.3 Indien een beroep op gewetensbezwaren zodanige consequenties heeft voor de opleiding dat het diploma niet kan worden verleend wordt daaromtrent door de faculteit tevoren overleg gepleegd met de student

3.3 Faciliteiten

3.3.1 De gezondheidszorginstelling draagt er zorg voor dat voor het onderwijs aan en voor het verrichten van klinische werkzaamheden door studenten adequate voorzieningen beschikbaar zijn, waaronder:

- toegang tot elektronische studentfaciliteiten als e-mail, elektronische leeromgeving, bibliotheekdiensten
- dienstkleding
- voor de student noodzakelijke toegang tot (elektronische) patiëntdossiers
- maaltijdvoorziening voor coassistenten tijdens diensten

Tegemoetkoming in kosten

3.3.2 De faculteit draagt zorg voor een regeling van tegemoetkoming in reis- en verblijfkosten die studenten moeten maken in het kader van hun opleiding.

Verzuim

- 3.3.3 De faculteit treft na overleg met de gezondheidszorginstelling een regeling betreffende verzuim van studenten in de klinische praktijk met inachtneming van het hierna bepaalde.
- 3.3.4 Verzuim wegens ziekte meldt de coassistent terstond aan de coassistentenopleider. Voor verzuim, anders dan wegens ziekte, is de toestemming van de coassistentenopleider vereist.

4. TEKSTVOORSTELLEN VOOR ARTIKELEN MET EEN FACULTAIRE STATUS

4.1 Algemeen

Toelichting. De student kan in de klinische praktijk onderwijs verwachten dat een duidelijke plaats heeft in het curriculum en goed is afgestemd met andere onderwijseenheden. De student is goed voorbereid op het onderwijs dat hij volgt en wordt degelijk begeleid.

Taken van de gezondheidszorginstelling

- 4.1.1 een goede plaatsing van de studenten;
het regelen van de introductie en de begeleiding van coassistenten;
- 4.1.2 het introduceren van de student dan wel zorgen dat hij ingewerkt wordt in de gang van zaken binnen de afdeling/de instelling;
- 4.1.3 indien van toepassing het ervoor zorg dragen dat anamnese, lichamelijk onderzoek, statusvoering en/of overige te verrichten vaardigheden, zoals die door de student worden uitgevoerd, adequaat worden gecontroleerd en besproken;
- 4.1.4 indien van toepassing het stimuleren en begeleiden van de student om voorstellen te doen met betrekking tot verdere diagnostiek en therapie van de opgenomen patiënten;
- 4.1.5 het geven van (patiëntgebonden) onderwijs;
- 4.1.6 indien van toepassing het door praktische demonstratie, oefening en begeleiding (doen) aanleren van vaardigheden bij de coassistent;
- 4.1.7 het stimuleren van staf en arts-assistenten in hun educatieve opdracht;
- 4.1.8 het stimuleren en faciliteren van zelfstudie door de student; het houden van toezicht op de professionele aspecten van de taakuitoefening van de studenten, met inbegrip van zorg voor de kwaliteit;
- 4.1.9 het zorgdragen voor en het houden van toezicht op de aspecten verband houdende met de tewerkstelling van de coassistent in de gezondheidszorginstelling;
- 4.1.10 indien van toepassing het verrichten van dan wel zorg dragen voor beoordeling en toetsing van de studenten;
- 4.1.11 het behulpzaam zijn van de studenten bij het oplossen van specifieke problemen;
- 4.1.12 het beschikbaar stellen van voldoende getrainde stafleden voor onderwijs en begeleiding van studenten.

Taken van de student

- 4.1.13 zich inspannen om op adequate wijze de onderwijsdoelen van de onderwijseenheid te bereiken;
- 4.1.14 het respecteren en zo nodig met de onderwijscoördinator of de arts-assistent bespreken van de professionele aspecten bij de uitvoering van het onderwijs;
- 4.1.15 het meewerken aan de door de faculteit of de gezondheidszorginstelling georganiseerde programma-evaluatie.

4.2 Voorbereiding, informatievoorziening en begeleiding van studenten

Vorbereiding

- 4.2.1 De faculteit draagt in afstemming met de gezondheidszorginstelling zorg voor een goede praktische voorbereiding van studenten die in de instelling klinisch onderwijs gaan volgen.
- 4.2.2 De faculteit draagt in afstemming met de gezondheidszorginstelling zorg voor een adequate voorlichting van de studenten omtrent het risico van infecties en hoe daarbij te handelen.

Informatievoorziening

- 4.2.3 Onverminderd informatie- en voorlichtingsmateriaal in het kader van de voorbereiding door de faculteit ontvangt de student van de gezondheidszorginstelling voldoende informatie om ter plekke goed te kunnen functioneren en op de hoogte te zijn van instellingsspecifieke aspecten.

Begeleiding

- 4.2.4 De onderwijscoördinator is in beginsel verantwoordelijk voor de begeleiding van de studenten in de gezondheidszorginstelling. Hiervoor worden voor de dagelijkse begeleiding taken gedelegeerd. De faculteit biedt begeleiding via de studieadviseur.

4.3 Burgerlijke aansprakelijkheid en verzekeringen

Toelichting. Het is gewenst dat coassistenten goed worden voorgelicht over de specifieke materie van aansprakelijkheid en verzekering tijdens klinische praktijk.

Er wordt van uitgegaan dat gezondheidszorginstellingen (in ieder geval ziekenhuizen) een passende verzekering hebben van aansprakelijkheid voor medische fouten, die zich ook uitstrekt tot medische en andere zorginhoudelijke handelingen die door studenten in het kader van opleiding worden verricht.

Voorlichting over aansprakelijkheid en verzekering

- 4.3.1 De faculteit draagt zorg voor passende voorlichting aan studenten over kwesties betreffende aansprakelijkheid en verzekering, waaronder een ongevallenverzekering. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan aansprakelijkheid en verzekering tijdens onderwijsactiviteiten in het buitenland.

Aansprakelijkheidsregeling

- 4.3.2 De faculteit vergewist zich ervan dat de gezondheidszorginstelling waarin onderwijs in de klinische praktijk plaatsvindt een passende regeling heeft voor de verzekering van aansprakelijkheid van studenten voor medische en andere zorginhoudelijke handelingen. Zo nodig treft zij zelf een dergelijke regeling.

Klachten van patiënten

- 4.3.3 Indien over het handelen of nalaten van een student door of namens een patiënt een klacht wordt ingediend wordt de onderwijscoördinator daar onverwijld van in kennis gesteld. Deze draagt zorg voor de noodzakelijke begeleiding van de student.

Aansprakelijkheid bij schade aan goederen

- 4.3.4 De gezondheidszorginstelling is aansprakelijk voor schade die door de student wordt toegebracht aan goederen van de gezondheidszorginstelling of van een derde, tenzij zulks aan grove schuld of nalatigheid van de student is te wijten.

4.4 Beoordeling en toetsing

- 4.4.1 De faculteit draagt zorg voor een algemene regeling van de beoordeling van studenten overeenkomstig de onderwijs- en examenregeling.
- 4.4.2 De beoordeling van de student is gericht op de mate waarin en de wijze waarop de student aan de doelstellingen van de onderwijseenheid voldoet. Resultaten van beoordelingen worden schriftelijk vastgelegd.
- 4.4.3 Gedurende het onderwijs wordt in het kader van de dagelijkse begeleiding de kwaliteit van het doen en laten van de student regelmatig besproken.
- 4.4.4 De examinerator/onderwijscoördinator draagt zo nodig zorg voor tussentijdse beoordelingen.
- 4.4.5 De schriftelijke beoordelingen worden met de student besproken alvorens zij worden vastgesteld.
- 4.4.6 De onderwijscoördinator draagt er zorg voor dat de beoordelingsprocedure van studenten met de vereiste vertrouwelijkheid wordt omgeven.

- 4.4.7 De faculteit draagt er zorg voor dat met betrekking tot de bewaring en toegankelijkheid van de onderwijsdossiers de wettelijke en overige relevante privacyregels in acht worden genomen.
- 4.4.8 Geschillen die zich met betrekking tot examenbeslissingen worden voorgelegd aan de Examencommissie van de faculteit.

5. VERKLARENDE WOORDENLIJST

Toelichting . Voor de functiebenamingen, aangeduid met * kunnen in een specifieke (ziekenhuis)setting waarin coschappen worden gelopen andere bewoordingen worden gehanteerd.

academisch ziekenhuis

academisch ziekenhuis als bedoeld in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (Wet van 8 oktober 1992, Stb.593)

afdeling

organisatorische eenheid in het academisch of affiliatieziekenhuis of andere gezondheidszorginstelling waarin een bepaald medisch (sub)specialisme wordt uitgeoefend

affiliatieziekenhuis

algemeen ziekenhuis dat geaffilieerd is met een faculteit en waarin coassistentenschappen plaatsvinden

arts-assistent

assistent-geneeskundige in opleiding of niet in opleiding, werkzaam op de afdeling waar de coassistent zijn coassistentenschap volgt en die bij de begeleiding van die coassistent betrokken is

beoordeling

kwalificatie van de wijze waarop de student de stage vervult

coassistent

student die onderwijs in de geneeskunde volgt en die in het kader van die opleiding coassistentenschappen doorloopt

*coassistentenopleider**

arts – doorgaans medisch specialist – die binnen de afdeling van de gezondheidszorginstelling is belast met de regeling en vormgeving van het coassistentenschap

examinator

door de Examencommissie als examinator benoemd en hiermee belast met de beoordeling van studenten.

faculteit

de medische faculteit waar de coassistent staat ingeschreven als student

gezondheidszorginstelling

het academisch of affiliatieziekenhuis resp. andere instelling waarin het coassistentenschap plaatsvindt, inclusief huisartspraktijken en organisaties voor sociale geneeskunde

incident

voorval in de patiëntenzorg dat aan of bij een patiënt schade heeft veroorzaakt of schade had kunnen veroorzaken en dat daarom gemeld moet worden teneinde te worden besproken

*onderwijscoördinator**

door de faculteit aangewezen functionaris, belast met de coördinatie van het onderwijs aan coassistenten in de desbetreffende gezondheidszorginstelling.

onderwijsdossier

verzameling gegevens betreffende de studieloopbaan van de student, zoals die door of vanwege de faculteit wordt bijgehouden

onderwijs- en examenregeling (OER)

regeling betreffende het onderwijs en de examens in de medische opleiding;

programma-evaluatie

beoordeling van de wijze waarop in een afdeling de coassistentenschappen in het algemeen dan wel een specifiek coassistentenschap zijn/is georganiseerd en uitgevoerd

specialisme

medische discipline, die als zodanig is erkend in het kader van de erkenning en registratie van medische specialisten

stage

onderwijs dat de student zich in het kader van zijn opleiding tot arts onder leiding oefent in de praktische uitoefening van de geneeskunde

student

een bij een universiteit voor de opleiding geneeskunde ingeschreven student

toetsing

kwalificatie van de wijze waarop de coassistent aan de exameneisen in het kader van het vervullen van zijn coassistentenschappen voldoet

voorbehouden handelingen

handelingen als bedoeld in artikel 36 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Stb. 1993, 655) waarvan het verrichten is voorbehouden aan de in dat artikel genoemde bevoegden